

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

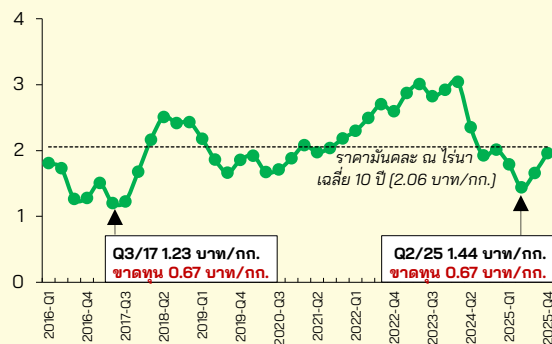
สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชิต ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกือบ 2 ปีที่ราคามันสำปะหลังไทยลดลงต่อเนื่อง บางช่วงราคาอยู่ต่ำกว่าต้นทุนการเพาะปลูก ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดทุน บทความนี้ชี้ให้เห็นสาเหตุของสถานการณ์ดังกล่าว **เกิดจากปัจจัยเชิงโครงสร้าง** เป็นสำคัญที่จีนซึ่งเป็นตลาดหลักของไทยพึ่งพาตนเองมากขึ้น ส่งเสริมการใช้ธัญพืชในประเทศ และลงทุนสนับสนุนการปลูกมันสำปะหลังในประเทศเพื่อนบ้านที่มีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าไทย รวมถึงปัจจัยชั่วคราวที่ค่าเงินบาทแข็งขึ้น ทำให้ความสามารถในการแข่งขันเทียบกับเวียดนามที่เป็นคู่แข่งสำคัญลดลง ดังนั้น เกษตรกรจะอยู่รอดได้**จำเป็นต้องยกระดับผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น** ในบทความนี้ได้นำเสนอวิธีการเพิ่มผลผลิตจากตัวอย่างเกษตรกรที่ทำแล้วสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ได้ง่าย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

ราคามันฯ ไทยร่วงหนัก 2 ช่วงในรอบ 10 ปี จากความต้องการนำเข้าของจีนที่ลดลง

รูปที่ 1 ราคามันสำปะหลังเฉลี่ย* ที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา

บาทต่อ กก.

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คำนวณโดย รพท.

* ราคามันฯ เฉลี่ย คือ ราคาหัวมันสำปะหลังสดที่ยังไม่ได้แปรรูป ซึ่งขายต่อให้เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา

10 ปีที่ผ่านมา ราคามันสำปะหลังต่ำกว่าต้นทุนการเพาะปลูก 2 ช่วง คือ

1

ช่วงปี 2016-2017

จีนขยายสต็อกธัญพืชที่อยู่ในระดับสูง ประกอบกับราคาข้าวโพดที่เป็นพืชแข่งขันถูกกว่ามันเส้น ทำให้ปี 2016-17 จีนลดการนำเข้ามันเส้นจากไทยราคาเฉลี่ยมันฯ อยู่ที่ 1.23 บาท/กก.

2

ช่วงปี 2024-2025

ปี 2024 จีนลดการนำเข้ามันเส้นจากไทย เนื่องจากจีนยังมีสต็อกธัญพืชอยู่ในระดับสูงและราคาข้าวโพดซึ่งเป็นวัตถุดิบทดแทนมีราคาถูกกว่ามันเส้น นอกจากนี้จีนยังลดสัดส่วนการนำเข้าแป้งมันจากไทยหลังจีนพึ่งพาตนเองมากขึ้น โดย ณ ไตรมาส 2 ปี 2025 ราคามันฯ เฉลี่ยอยู่ที่ 1.44 บาท/กก. สูงกว่าในช่วงก่อนเล็กน้อย แต่เกษตรกรยังขาดทุนใกล้เคียงกันที่ 0.67 บาท/กก. เนื่องจากมีต้นทุนเพิ่มขึ้นและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ลดลง (รูปที่ 1 และศึกษาเพิ่มเติมที่ภาคผนวก)

3 เรื่องที่ช่วยให้เข้าใจมากขึ้น ... เหตุใดราคามันฯ ไทยจึงลดลงเรื่อย ๆ

1 ราคามันฯ ไทย ขึ้นอยู่กับความต้องการจากจีนเป็นหลัก

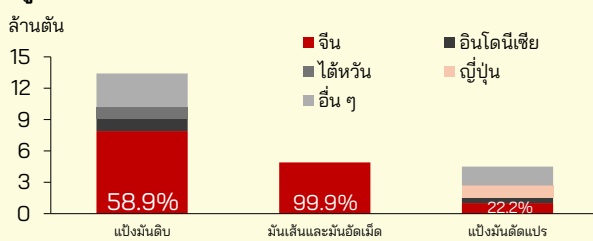
“ผลิตภัณฑ์มันฯ ที่ไทยส่งออกส่วนใหญ่ มีมูลค่าเพิ่มน้อยและพึ่งพาประเทศจีนเป็นหลัก”

ผลิตภัณฑ์หลักของมันฯ ที่ไทยส่งออก ได้แก่ แป้งมันดิบ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันดัดแปร โดยแป้งมันดิบและมันเส้นเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มน้อยและพึ่งพาตลาดต่างประเทศสูง (อ่านเพิ่มเติมที่ภาคผนวก) กว่า 60% ของการส่งออกทั้งหมดกระจุกตัวอยู่ที่ตลาดจีน โดยมันเส้นส่งออกไปจีนเกือบทั้งหมด แป้งมันดิบส่งออกไปจีนประมาณ 59% มีเพียงแป้งมันดัดแปรที่มีการกระจายตัวคู่ค้าที่ดี (รูปที่ 2) ดังนั้น **ตลาดมันเส้นและแป้งมันดิบของไทยจึงมีอำนาจต่อรองกับจีนต่ำ ทำให้ราคามันฯ ในไทยจึงขึ้นอยู่กับการความต้องการของจีนเป็นสำคัญ**

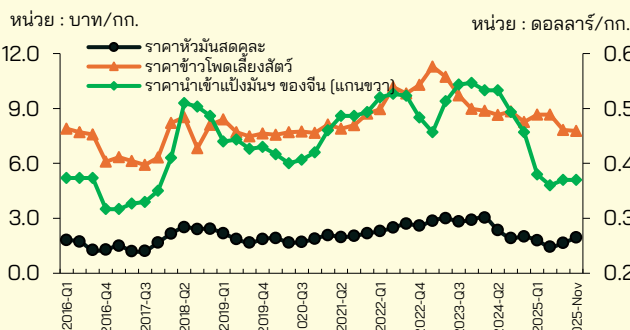
เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหัวมันสดคละกับราคานำเข้าแป้งมันของจีน และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนของมันเส้น² พบว่า **ราคาหัวมันสดคละมีทิศทางเดียวกับราคานำเข้าแป้งมันดิบของจีน และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** ซึ่งเป็นพืชแข่งขันกับมันเส้นในการแปรรูปเป็นเอทานอลและอาหารสัตว์ โดยตั้งแต่ปี 2024 ราคามันฯ มีทิศทางเดียวกับราคานำเข้าแป้งมันฯ ของจีนมากขึ้น (รูปที่ 3)

²ความสัมพันธ์ (Correlation) ของราคาหัวมันสดคละและข้าวโพดเท่ากับ 0.77, ความสัมพันธ์ (Correlation) ของราคาหัวมันสดคละและราคานำเข้าแป้งมันจีนเท่ากับ 0.88

รูปที่ 2 ปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังไทย รายประเทศ ปี 2024

รูปที่ 3 ราคาหัวมันสดคละ เทียบกับราคานำเข้าแป้งมันจากจีนและราคาข้าวโพด

ที่มา : Trade map, วิจัยกรุงศรี, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คำนวณโดย รพท.

โดย รพท. คำนวณเชิงกลับให้เป็นน้ำหนักหัวมันสดตามอัตราส่วน 2.42 กก. หัวมันสด = 1 กก. มันเส้น, 4.2 กก. หัวมันสด = 1 กก. แป้งมัน

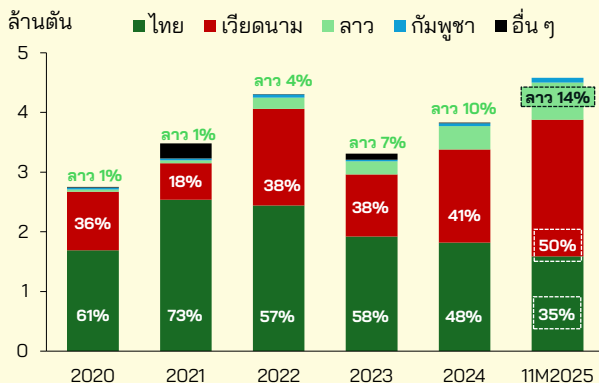

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

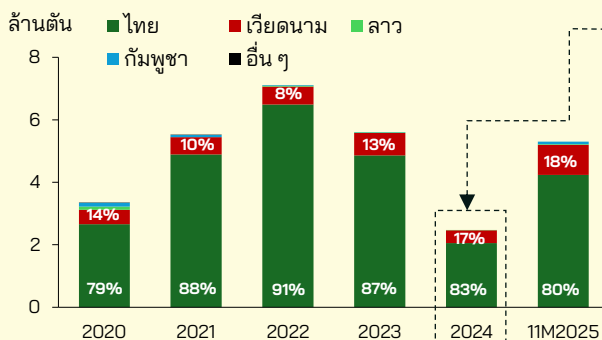
สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชุร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2 คู่แข่งของไทยมีความสามารถในการผลิต แปรรูปและส่งออกสูงขึ้น

รูปที่ 4 ปริมาณการนำเข้าแป้งมันดิบของจีนรายประเทศ

รูปที่ 5 ปริมาณการนำเข้ามันเส้นของจีนรายประเทศ

ที่มา : Trade map คำนวณโดย รพท.

"ปี 2024 ไทยเริ่มสูญเสียตลาดแป้งมันดิบในจีนให้แก่เวียดนาม และ สปป.ลาว มากขึ้น"

แป้งมันดิบ ในช่วงปี 2020-2023 จีนมีสัดส่วนการนำเข้าจากไทยเกินครึ่ง ตั้งแต่ปี 2024 พบว่า **จีนนำเข้าจากเวียดนามและ สปป.ลาว เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง** จากข้อมูลส่งออก 11 เดือนแรกของปี 2025 สัดส่วนการส่งออกของไทยเหลือเพียง 35% (รูปที่ 4) จาก 48% ในปีก่อน จึงทำให้เวียดนามกลายเป็นผู้ส่งออกแป้งมันดิบไปจีนอันดับ 1 แทนไทย

มันเส้น แต่ละปีจีนนำเข้าจากไทยสูงอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นสัดส่วนเกือบ 90% หลังปี 2023 จีนมีแนวโน้มนำเข้ามันเส้นลดลง ส่วนหนึ่งจากราคามันเส้นที่สูงขึ้น ต่อมาจีนมีสัดส่วนการนำเข้าจากเวียดนามเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (รูปที่ 5) เพราะมีราคาถูกกว่าไทย ทั้งนี้ เวียดนามยังมีการนำเข้าหัวมันสดบางส่วนจากกัมพูชามาแปรรูปเพื่อส่งออกไปจีนอีกด้วย

เกร็ดน่ารู้

ปี 2024 จีนนำเข้ามันเส้นจากไทยลดลงจากปีก่อน เนื่องจากจีนมีสต็อกธัญพืชสะสมที่อยู่ในระดับสูง รวมทั้งข้าวโพดที่เป็นพืชแข่งขันมีราคาถูกกว่า จีนจึงนำเข้าสัปดาห์เป็นเอทานอลและผลิตอาหารสัตว์แทนการใช้น้ำมัน และภาคเอกชนของจีนมีศักยภาพในการสกัดเอทานอลจากถั่วเหลืองมากกว่า สำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทนการสกัดจากมันเส้นได้บางส่วน นอกจากนี้ โรงงานถั่วเหลืองของจีนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ แต่แหล่งใช้เอทานอลคือโรงงานอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงยังมีข้อจำกัดด้านต้นทุนการขนส่ง สำหรับการผลิตแอลกอฮอล์เพื่อบริโภค ยังคงใช้น้ำมัน เนื่องจากให้สารทำลายและรสชาติที่ดีกว่า

3 นโยบายภายในของจีนและการลงทุนของเวียดนามส่งผลกระทบต่อมันฯ ไทย

"ปัจจัยเชิงโครงสร้างส่งผลกระทบต่อราคามันฯ ไทยในระยะยาว"

จีน

มีนโยบายพึ่งพาตนเองมากขึ้น

- ลงทุน ส่งเสริมการปลูกมันฯ และสร้างโรงงานผลิตแป้งมันใน สปป. ลาว เพิ่มขึ้น 30 โรงงาน ในปี 2024 และอาจเพิ่มถึง 40 แห่งในปี 2026³
- ส่งเสริมการใช้ข้าวโพดภายในประเทศ พัฒนาข้าวโพด GMO ที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น⁴ และขยายพื้นที่การเพาะปลูกปี 68/69 จีนผลิตข้าวโพดเพิ่มขึ้นเป็น 301.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 8% จากค่าเฉลี่ย 5 ปีย้อนหลัง⁵
- มีเทคโนโลยีสกัดเอทานอลจากถั่วเหลืองทดแทนการผลิตจากมันเส้นเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเชื้อเพลิง

ปัจจัยชั่วคราว

- เศรษฐกิจจีนที่ชะลอตัว ทำให้ความต้องการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันฯ จากต่างประเทศลดลง

เวียดนาม

- ลงทุนจัดตั้งโรงงานแปรรูปและส่งเสริมการปลูกมันฯ รวมถึงได้รับสัมปทาน 50 ปี ใน สปป.ลาว⁶
- ลงทุนปรับปรุงเครื่องจักรผลิตแป้งมันฯ ให้ทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น

ปัจจัยชั่วคราว

- ราคาแป้งมันดิบจากเวียดนามถูกกว่าไทยมากขึ้น (ถูกกว่าประมาณ 17% จากเดิมประมาณ 7%)⁷ กดดันราคาขายไทย ส่วนหนึ่งจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์ที่อ่อนค่า ในขณะที่ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น⁸ หากสถานการณ์ยังต่อเนื่อง อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะยาว

³ บทความจากวิจัยกรุงศรี แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม 2568-2570 : อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

⁴ โดย Foreign Agricultural Service (FAS) คาดการณ์ว่าพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพด GMO ของจีนในช่วงปี 2568-70 จะเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10-15% ต่อปี แม้ปัจจุบันจะมีไม่ถึง 1% ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพด

⁵ จาก USDA World Agricultural Production January 2026

⁶ ปี 2024 ลาวส่งออกแป้งมันไปเวียดนามเพิ่มขึ้น 84% yoy (ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียดนามและเว็บไซต์สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงหลวงหน่วนเขต สปป.ลาว)

⁷ เปรียบเทียบราคาเดือน ธ.ค. 68 กับราคาเดือน ธ.ค. 67 (ข้อมูลจาก Trade map)

⁸ ปี 2025 VND/USD อ่อนค่า 3.0% ขณะที่ THB/USD แข็งค่า 8.2% ในปี 2024 VND/USD อ่อนค่า 4.6% ขณะที่ THB/USD แข็งค่า 0.8%

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชุร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

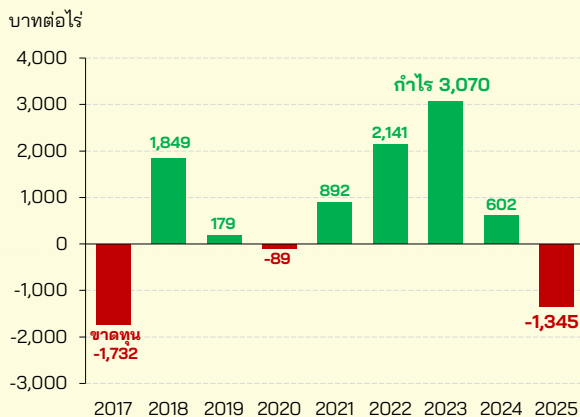
ผลตอบแทนของการปลูkmัน และการปรับตัวของเกษตรกร

1 ราคามัน ที่ลดลง ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนกว่า 1,300 บาทต่อไร่

ปี 2025 ไทยมีพื้นที่เพาะปลูkmัน 8.6 ล้านไร่ ราคามัน ที่ปรับลดลงจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้เกษตรกรกว่า 6.4 แสนครัวเรือน⁹ โดยส่วนใหญ่ปลูkmัน เป็นพืชหลัก และที่เหลือปลูkmันเป็นมันหลังนาสร้างรายได้เสริมหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว ราคามัน คละ ปี 2025 อยู่ที่ 1.7 บาทต่อ กก. ขณะที่ต้นทุนอยู่ที่ 2.13 บาทต่อ กก. และผลผลิตต่อไร่ อยู่ที่ 3.1 ตันต่อไร่ ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนถึง 1,345 บาทต่อไร่ (รูปที่ 6) จากราคามัน ที่ลดลง และต้นทุนที่สูงขึ้นในบางหมวด เช่น ค่าทอนพันธุ์มัน ที่ใช้ทดแทนต้นมัน เดิมที่เกิดโรคใบด่าง เป็นต้น นอกจากนี้ ผลผลิตต่อไร่ที่ลดลงยิ่งซ้ำเติมให้รายได้เกษตรกรลดลง เนื่องจากการปลูkmัน อย่างต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพดินเสื่อมโทรม สะท้อนจากผลผลิตต่อไร่ของมัน ที่ลดลงต่อเนื่อง (ปี 2025 อยู่ที่ 3.1 ตันต่อไร่ ขณะที่เมื่อ 10 ปีก่อนในปี 2016 อยู่ที่ 3.4 ตันต่อไร่) ดังนั้น หากเกษตรกรต้องการปลูkmัน ให้มีกำไร จะต้องเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นจากเดิมเฉลี่ยอยู่ที่ 3.4 ตันต่อไร่ เป็นอย่างน้อย 5 ตันต่อไร่¹⁰ (รูปที่ 7)

⁹ ศูนย์วิจัยกรุงศรี ¹⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร ผู้เชี่ยวชาญและคำนวณโดย ธปท.

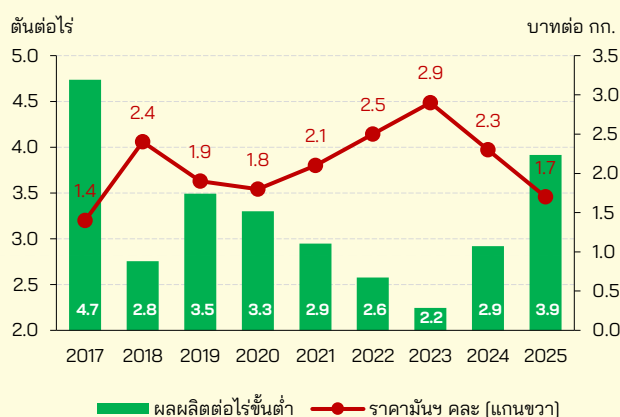
รูปที่ 6 กำไร/ขาดทุนสุทธิจากการปลูkmันสำปะหลังต่อไร่

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.), คำนวณโดย ธปท.

หมายเหตุ : * คำนวณโดยนำต้นทุนรวม (ต้นทุนการปลูก รวมการเก็บเกี่ยว) หักด้วยราคามัน คละต่อกิโลกรัม

รูปที่ 7 ผลผลิตต่อไร่ขั้นต่ำ* ที่จะทำให้เกษตรกรยังมีกำไร ณ ราคาแต่ละปี

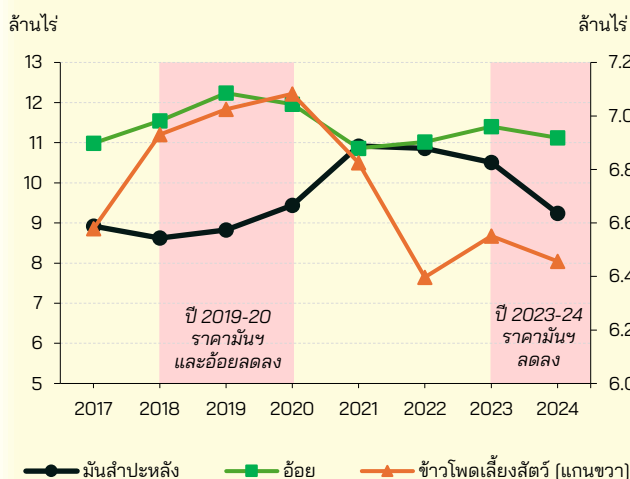
— ผลผลิตต่อไร่ขั้นต่ำ — ราคามัน คละ (แกนขวา)

2 มีข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

ที่ผ่านมา หากราคาสินค้าเกษตรชนิดใดลดลงมากๆ มักจะเห็นเกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่มีราคาดีกว่า แต่กรณีของมันเป็นยังเห็นภาพนี้ไม่ชัดเจน เช่น ปี 2019-20 ช่วงที่เกิดภัยแล้ง ราคา มัน อยู่ในระดับต่ำ แต่เกษตรกรยังเลือกที่จะปลูkmัน เนื่องจาก มัน สามารถทนความแห้งแล้งได้ดีกว่าอ้อย และช่วงนั้นราคาอ้อย ก็ลดลงเช่นเดียวกัน (อ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชที่สามารถปลูkmันแทนมันสำปะหลังได้)

ขณะที่ปี 2024 ราคามัน ลดลง ส่วนราคาอ้อยยังอยู่ในเกณฑ์ดี แต่เกษตรกรกลับไม่ได้เปลี่ยนไปปลูกอ้อยมากนัก สะท้อนจากพื้นที่เพาะปลูkmันลดลงเพียง 3 แสนไร่ในปี 2024 แต่พื้นที่ปลูกอ้อยยังใกล้เคียงเดิม (รูปที่ 8) จึงสะท้อนให้เห็นว่า ราคามันไม่ได้เป็นสิ่งที่เกษตรกรใช้ในการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น เพราะมีข้อจำกัดและต้นทุนในการปรับเปลี่ยน เช่น ต้นทุนการเพาะปลูkmันพืชชนิดใหม่ สภาพพื้นที่ตลาดรองรับ เป็นต้น

รูปที่ 8 พื้นที่เพาะปลูkmันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.), คำนวณโดย ธปท.

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชุร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2 มีข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า (ต่อ)

เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ยังปลูกมันฯ เหมือนเดิม แม้ปลูกแล้วขาดทุน

"เพราะมีข้อจำกัดและมีต้นทุนในการปรับเปลี่ยน"

**ปลูกพืชอื่น
"มีต้นทุนสูงกว่า"**

ต้นทุนปลูกอ้อยต่อไร่
สูงกว่ามันฯ ถึง 2 เท่า
และค่าปุ๋ยสำหรับอ้อย
มากกว่ามันฯ
3.6 เท่า¹¹

**มันฯ ให้กระแสเงินสด
"ดีกว่าอ้อย"**

เก็บเกี่ยวได้ตลอดปี
ขณะที่อ้อยเก็บเกี่ยว
ตามฤดูกาลเท่านั้น
(ช่วงเดือน ธ.ค.-เม.ย.)

**ข้อจำกัดเชิงพื้นที่
"ปลูกพืชอื่นได้ยาก"**

คุณภาพดิน และสภาพ
พื้นที่ไม่เหมาะสมในการ
ปลูกพืชอื่น โดยเฉพาะ
ภาคอีสานซึ่งส่วนใหญ่
เป็นดินร่วนปนทราย
พื้นที่เป็นดอน เนิน โคก

**มันฯ เป็นพืช
"ทนแล้งได้ดีกว่า"**

ในปีที่เกิดภัยแล้ง
และพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำ
เกษตรกรจะตัดสินใจ
ปลูกมันฯ เพราะใช้น้ำ
น้อยกว่าพืชหลักอื่นๆ

**มันฯ มีตลาดรับซื้อ
"ทั่วถึงมากกว่า"**

ทั้งประเทศมีโรงงาน
น้ำตาล 58 โรง ขณะที่
โรงงานแปรรูปมันฯ
(อุตสาหกรรมขี้เหล็ก)
มีกว่า 1,157 โรง¹²

¹¹ ต้นทุนรวมของการปลูกอ้อย 13,077 บาท/ไร่ ต้นทุนรวมของการปลูกมันฯ 6,710 บาท/ไร่
และค่าปุ๋ยปลูกอ้อย 2,219 บาท/ไร่ ค่าปุ๋ยปลูกมันฯ 608 บาท/ไร่ (ที่มา: สศก. และ สอน. ปี 2566/67)

¹² ศูนย์วิจัยกรุงศรี

ตัวอย่างเกษตรกรที่ปรับตัวแล้วสามารถอยู่รอดได้

คุณอภิสิทธิ์ มะพันธ์ จ.ขอนแก่น : สร้างรายได้หลายทาง ช่วยกระจายความเสี่ยง

Bom Cassava
@bom153

"การยกระดับผลผลิต คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร"

บำรุงดินก่อนปลูก
ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อินทรีวิตดู
จุลินทรีย์ และตรวจวด
คุณภาพดินก่อนใส่ปุ๋ย
ช่วยให้รู้ว่าดินขาด
ธาตุอาหารอะไร แล้วค่อย
ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
จะช่วยลดต้นทุนได้

เว้นระยะปลูก
เหมาะสม ช่วยให้
ผลผลิตสมบูรณ์ดี
ควรมีระยะห่าง
ระหว่างต้น 80x120 ซม.
เพื่อไม่ให้แย่งอาหาร
และฝังท่อนพันธุ์ลึก
10 ซม.จะให้ผลผลิตดี

แหล่งน้ำ
และระบบน้ำสำคัญมาก
โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขต
ชลประทาน หากขาด
น้ำบาดาลมาใช้ ควบคู่
กับการทำระบบน้ำหยด
จะช่วยให้พืชมีน้ำเพียงพอ
ต่อการเจริญเติบโต

สร้างรายได้ออนไลน์
ช่วยกระจายความเสี่ยง
แบ่งปันความรู้ทาง
ออนไลน์ เพื่อสร้างแรง
บันดาลใจแก่เกษตรกร
พร้อมกับขายท่อนพันธุ์
และปลูกมันญี่ปุ่นขาย
เป็นรายได้เสริม

คุณพรต ปัญญารธรรม จ.นครราชสีมา : เพิ่มผลผลิตมันฯ ต่อไร่ด้วยจุลินทรีย์

สอบถามเทคนิคการปลูก
โทร. 083-938-2074

"หากเกษตรกรสามารถทำผลผลิตได้สูง จะช่วยปลดหนี้ได้เร็ว"

ลำดับขั้นตอน
ก่อน-หลังมีความ
สำคัญต่อผลผลิต
ทุกขั้นตอนการ
เพาะปลูกควรลงมือ
ทำอย่างประณีต
การลัดขั้นตอน
จะทำให้ผลผลิตลดลง

เลือกใช้จุลินทรีย์
ช่วยปรับปรุงดิน
ให้มีคุณภาพ
ใช้จุลินทรีย์ของ
กรมพัฒนาที่ดิน
มาย่อยสลายปุ๋ยเคมี
ให้สามารถปลดปล่อย
ธาตุอาหารแก่พืช

เลือกใช้ท่อนพันธุ์ดี
จะให้ผลผลิตสูง
ใช้ท่อนพันธุ์ข้อที่ 1
จากโคนต้นมาปลูก
เพราะเป็นท่อน
ที่สมบูรณ์ด้วยธาตุ
อาหารครบถ้วน
ให้ผลผลิตดี

น้ำต้องเพียงพอ
ต่อการเจริญเติบโต
น้ำมีบทบาทสำคัญ
ในการช่วยจุลินทรีย์
ย่อยสลายอาหารแก่พืช
การมีระบบน้ำหยด
จะช่วยให้ผลผลิตสูง
ถึง 30 ต้นต่อไร่

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชุร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ราคามันฯ คละในระยะ 2-3 ปี คาดการณ์ว่าจะอยู่ในช่วง 1.7-2.5 บาท/กก.

แม้ราคามันสำปะหลังในช่วงครึ่งหลังปี 2025 จะปรับตัวสูงขึ้นมาบ้าง เนื่องจากสถานการณ์ปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากกัมพูชาที่มีต้นทุนต่ำกว่ามาแปรรูปได้ จึงต้องเพิ่มราคารับซื้อมันฯ เพื่อให้มีวัตถุดิบเข้าสู่โรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยชั่วคราว ในระยะ 2-3 ปี จึงคาดว่า **ราคามันฯ คละจะอยู่ในช่วง 1.7-2.5 บาท/กก.**¹³ จากปัจจัยทั้งหมดข้างต้น ยังมีอีกหลายปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบให้ราคาเปลี่ยนไปจากที่คาดการณ์ เช่น

ปัจจัยที่ทำให้ราคาดีขึ้น

- **ปัญหามิรัฐศาสตร์โลก** ที่อาจส่งผลให้ราคาธัญพืชสูงขึ้น ทำให้มีความต้องการใช้มันฯ ที่เป็นพืชทดแทนมากขึ้น
- **การเติบโตของเศรษฐกิจจีน** ซึ่งเป็นตลาดสำคัญ ส่งผลให้ความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลังในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้ราคาแย่ลง

- **ความได้เปรียบด้านค่าเงินที่อ่อนค่ากว่าของประเทศคู่แข่ง** ทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน
- **เวียดนามมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น** จากการได้วัตถุดิบมันฯ ที่มีต้นทุนต่ำกว่าจากกัมพูชาแทนการส่งมายังไทย จากผลของการปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา

¹³ ณ อัตราดอกเบี้ย 25% คาดการณ์ราคาประมาณ 2.30-2.60 บาท/กก.

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เห็นผลลัพธ์ทันที ... หากเกษตรกรกล้าที่จะปรับเปลี่ยน

1 “เพิ่มผลผลิตต่อไร่” คือ หนทางรอดอย่างยั่งยืน
การยกระดับผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นไปพร้อมกับการลดต้นทุนการเพาะปลูก ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รองรับความผันผวนของราคาที่ไม่สามารถควบคุมได้

2 ปลูกลำมันฯ “แบบประณีต” จะช่วยให้ “ผลผลิตดี”

- **เตรียมแปลงก่อนปลูก** ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เตรียมแปลงให้สะอาด กำจัดวัชพืชให้เรียบร้อย ตรวจวัดคุณภาพดินก่อนใส่ปุ๋ย ทำให้รู้ว่าต้องใส่ปุ๋ยชนิดใด จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
- **ปรับปรุงดินให้สมบูรณ์ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อินทรีย์วัตถุ และจุลินทรีย์**
การเติมปุ๋ยอินทรีย์ อินทรีย์วัตถุ และจุลินทรีย์ให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดิน จะช่วยให้พืชได้รับสารอาหารครบถ้วน **โดยจุลินทรีย์จะทำหน้าที่ช่วยย่อยสลายปุ๋ยและอินทรีย์วัตถุ ให้สามารถปลดปล่อยธาตุอาหารแก่พืชได้อย่างเต็มที่** เกษตรกรที่สนใจสามารถติดต่อขอรับจุลินทรีย์ได้จากกรมพัฒนาที่ดินใกล้บ้าน
- **เว้นระยะปลูกที่เหมาะสม**
เว้นระยะปลูกระหว่างต้น ไม่ให้แย่งอาหารกัน ท่อนพันธุ์ยาวพอดี 25 ซม. และปลูกลึก 10 ซม. จะให้ผลผลิตดี
- **ใช้ท่อนพันธุ์คุณภาพดีและต้านทานโรค**
ท่อนพันธุ์ที่อยู่ใกล้โคนลำต้นมากๆ จะให้ผลผลิตดี เพราะมีความสมบูรณ์ที่สุด และควรใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค จะช่วยให้ผลผลิตคงที่

ต้องใช้เวลาและการสนับสนุนจากรัฐ ... จึงจะเห็นผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

1 พัฒนาสายพันธุ์มันฯ ด้านทานโรคที่ให้ผลผลิตสูง และกระจายให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง

โรคใบด่างทำให้ผลผลิตและเปอร์เซ็นต์แป้งลดลง แม้จะมีการพัฒนาสายพันธุ์มันฯ ด้านทานโรคได้แต่ผลผลิตยังต่ำ และการกระจายท่อนพันธุ์ด้านทานโรคยังไม่ทั่วถึง **ภาครัฐควรเร่งพัฒนาสายพันธุ์ด้านทานโรคที่ให้ผลผลิตสูงและกระจายให้ทั่วถึงมากขึ้น**

2 “ราคารับซื้อที่เป็นธรรมตามคุณภาพมันฯ”

ราคารับซื้อมันฯ ที่เป็นธรรมตามคุณภาพที่แท้จริงจะช่วยให้เกษตรกรผลิตมันฯ คุณภาพสูง ดังนั้น **ควรกำหนดราคารับซื้อมันฯ ตามปริมาณแป้งตลอดทั้งปี** บางที่รับซื้อตามน้ำหนักในช่วงฤดูแล้ง (ไม่วัดปริมาณแป้ง) ซึ่งเป็นช่วงที่มันฯ มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ขณะที่ในช่วงฤดูฝน มันฯ มีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ โรงงานกลับจ่ายเงินตามปริมาณแป้ง

3 “น้ำ” คือ หัวใจสำคัญของการยกระดับผลผลิต

เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน ผลผลิตมันฯ จึงขึ้นอยู่กับฟ้าฝน **ภาครัฐควรสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งน้ำ** เช่น ขุดน้ำบาดาล เพิ่มระบบชลประทาน

4 “สร้างตลาดส่งออกใหม่” ช่วยกระจายความเสี่ยง

การพึ่งพาลูกค้าเจ้าเดียวมากเกินไป ทำให้มีอำนาจต่อรองต่ำ **การที่ภาครัฐช่วยเจาะกลุ่มลูกค้ารายใหม่ ๆ จะช่วยให้กระจายความเสี่ยงได้มากขึ้น**

เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิชุร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคผนวก

สถานการณ์สำคัญที่กระทบราคามันสำปะหลังไทย

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ราคามันฯ ต่ำกว่าต้นทุนการเพาะปลูก 2 ช่วง คือ

1. ช่วงปี 2016-2017 จีนนำเข้ามันเส้นลดลง จากสต็อกธัญพืชและมันเส้นของจีนอยู่ในระดับสูง

ประกอบกับราคาข้าวโพดมีราคาถูกกว่ามันเส้น ทำให้ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 1.23 บาท/กก.

- ปี 2016 ผลผลิตข้าวโพดของจีนเพิ่มขึ้น 6.1% จากปีก่อนอยู่ที่ 264.9 ล้านตัน จากการขยายพื้นที่เพาะปลูก และมีการนำเข้ามันเส้นเพิ่มขึ้นสูงถึง 9.2 ล้านตันในปี 2015

2. ช่วงปี 2024-2025 ปี 2024 จีนลดการนำเข้ามันเส้นจากไทย จากสต็อกธัญพืชของจีนอยู่ในระดับสูง

ประกอบกับราคาข้าวโพดมีราคาถูกกว่ามันเส้น และเริ่มลดสัดส่วนการนำเข้าแป้งมันจากไทยหลังการพึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้น ไตรมาส 2 ปี 2025 ราคามันฯ เฉลี่ยอยู่ที่ 1.44 บาท/กก. เกษตรกรขาดทุนที่ 0.67 บาท/กก.

เกร็ดน่ารู้

- ปี 2010 ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) จีนนำเข้ามันเส้นจากไทยภาษี 0%
- ปี 2020 จีนนำเข้าข้าวโพดจากสหรัฐฯ มากขึ้น หลังปลดล็อกการนำเข้าข้าวโพด GMO
- ปี 2022 สงครามรัสเซีย-ยูเครน ส่งผลให้ธัญพืชทั่วโลกขาดตลาด จีนจึงเร่งสต็อกโดยการนำเข้าข้าวโพดจากยูเครน และมันเส้นจากไทย ขณะที่สงครามการค้าสหรัฐฯ-จีน เริ่มรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้จีนลดการนำเข้าข้าวโพดจากสหรัฐฯ และเพิ่มนำเข้าจากบราซิลแทน

ทำความเข้าใจโครงสร้างและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลัง

มันสำปะหลัง

เฉลี่ยประมาณ 35-40 ล้านตันหัวมันสด
ปลูกเอง 28-35 ล้านตัน นำเข้า 4-9 ล้านตัน

แป้งมันสำปะหลังตัดแปร

แป้งมันสำปะหลังดิบ

มันเส้น/ มันอัดเม็ด

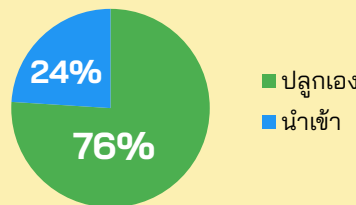
อุตสาหกรรมต่อเนื่อง

- อาหารและเครื่องดื่ม
- สิ่งทอ
- ยา เคมีภัณฑ์
- อื่น ๆ เช่น กระดาษ

อุตสาหกรรมต่อเนื่อง

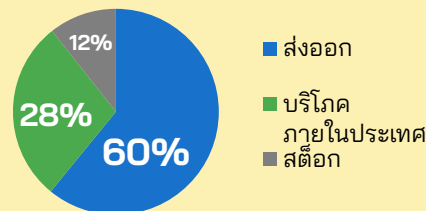
- อาหารสัตว์
- เชื้อเพลิง
- อาหารและเครื่องดื่ม
- เคมีภัณฑ์

ปริมาณมันสำปะหลังที่ใช้ในไทย

ปี 2024 ในประเทศ 28.6 ล้านตัน
นำเข้า 9 ล้านตัน จาก กัมพูชา 4.5 ล้านตัน
ลาว 4.4 ล้านตัน และเมียนมา 0.1 ล้านตัน

สัดส่วนการส่งออกและใช้ในประเทศ

ที่มา : สศก., Trade map, วิจัยกรุงศรี รวบรวมและคำนวณโดย ธปท.

ขอขอบคุณ สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (คุณธิดารัตน์ รอดอนันต์ คุณประพันธ์ เขียนนอก) เกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง (คุณอภิสิทธิ์ มະพันธ์ คุณพรต ปัญญวรธรรม) สมาคมชาวไร่มันสำปะหลังแห่งประเทศไทย (คุณรังษิ ไม้สอาด) สมาคมการค้ามันสำปะหลังไทย สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เวียงจันทน์ สปป.ลาว สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร บริษัท อุบล ไบโอ เอทานอล จำกัด (มหาชน) และ ผศ.ดร. สุธชล วุ่นประเสริฐ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนทำให้บทความนี้สำเร็จลุล่วงมา ณ โอกาสนี้